

КАТЕГОРІЇ ЗНАЧЕННЯ ТА СМISЛУ У ПСИХОЛОГІЧНОМУ ДИСКУРСІ

Ольвія Висоцька

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Університетська, 1, Львів, Україна, 79000,
olviv@write.me.com*

Стаття присвячена розглядові логіко-семантичних категорій *смысл* та значення. Проаналізовано особливості фахової психологічної лексики з погляду її значення та смислу у психологічному дискурсі. З опорою на переконання, що в основі породження мовлення лежать абстрактні механізми, через які глибинна структура мови співвідноситься з поверхневою структурою, розглянуто процеси смислотворення у психологічних текстах. Смислотворення тлумачиться як загальна спрямованість семантичних процесів від полюса суб'єкта діяльності до полюса її об'єкта через усвідомлення смислових структур і зв'язків. З'ясовано семантичні контамінації та атракції психологічної лексики у процесах смислотворення. Розглянуто явище метафорики як універсальний механізм смислопородження у психологічному дискурсі та проаналізовано головні функції метафори. Звернено увагу на поняття ментального й семантичного просторів та їхню роль у процесі смислотворення.

Ключові слова: категорія смислу, категорія значення, психологічний дискурс, поверхнева/глибинна структура, смислопородження, метафорика, семантичний процес, семантичний простір.

Вступ. Вивчення семантики мовних одиниць – один з найактуальніших напрямів лінгвістичних учень, який ґрунтується на семантичних компонентах вихідної одиниці. Розуміння структурних і функційно-прагматичних параметрів семантики слова полягає в тому, щоб збагнути весь потенціал його латентних віртуальних смислів у текстовому оточенні. У сучасній науковій літературі натрапляємо на щонайменше два десятки визначень, у яких фіксують ті чи інші аспекти поняття *смысл*. Відомий укладач словників В. Даль виокремлював у слові “смысл” два аспекти думок: у першому він вважав його синонімом розуму, мислення, у другому, як правило, організованість аспектів мислення, значення, експліковане з'єднання, злиття [1]. Саме таке поєднання породжує цілісність, фіксованість, які можуть актуалізуватися у знаковій системі, скажімо, у психологічному тексті. Пояснення значення слова без аналізу його парадигматичного функціонування у фаховому тексті не дає можливості виявити усі нюанси його узусу. Мета цієї статті – з'ясувати, як слово-знак (термін) із властивим йому одним значенням може набувати різних контекстуальних смислів. Для досягнення мети зосередимося на розв'язанні таких завдань: 1) простежити погляди вчених на категорії смислу та значення у психологічному дискурсі; 2) проаналізувати семантичні особливості фахової психологічної лексики та її роль у формуванні різних смислів; 3) з'ясувати семантичні контамінації та атракції психологічної лексики у процесах смислотворення;

4) розглянути явище метафорики як універсальний механізм смислопородження у психологічному дискурсі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Семантика слова (терміна) привертає увагу представників різних мовознавчих шкіл. Її вивчають: Н. Ф. Алефіренко, А. Вежбицька, Ю. Д. Апресян, Ю. А. Зацний, Т. Р. Кияк, В. В. Левицький, Є. Ф. Скороходько, L. Antal, G. Frege, R. Carnap, J. Lyons та чимало інших лінгвістів. Учені зазначають, що саме під впливом контексту у значенні заново утвореної лексичної одиниці індукуються додаткові смислові відтінки, унаслідок яких слова семантично уточнюють й набувають смислової актуалізації. Подальший розгляд базових категорій значення та смислу можемо виокремити, зокрема. Їхнє вузьке й широке значення. Вузьке – пов’язане з поняттям знака, широке розуміння, на думку О. Леонтєва, визначають як “ідеалізовані громадські продукти практики”, як “перетворення і згорнуту форму існування предметного світу” [8].

Погоджуємось із думкою дослідників (Л. С. Виготський, О. М. Леонтєв, О. Р. Лурія, С. Л. Рубінштейн), які визнають, що смисл відмінний від знака і може бути виражений різними способами. Зокрема, О. О. Леонтєв і О. М. Шахнарович виокремили три форми значення: 1) мовне значення (вербальне, знакове, символічне), яке існує на чуттєвій базі мови і спроектоване в знак; 2) предметне значення (образ реального предмета) – ґрунтується на перцептивному образі; 3) рольове значення (соціальні норми й соціальна роль). Роль значення полягає в опосередкуванні вищих психічних функцій. Вона може бути організована в розповідні структури (тексти), викликаючи в свідомості суб’єкта цілісний контекст асоціативних зв’язків, поза яким у сприйнятті первинного тексту утворюються смислові лакуни [13]. Try to pack more thought in to fewer words (букв.) – намагайтеся “вкласти” більше думок у меншу кількість слів; The meaning is right there in the words – смисл закладений саме в цих словах; Don’t force your meanings into the wrong words (букв.) – не “вкладайте” Ваші думки у невідповідні слова [15]. Згадаємо також, що в ХІХ ст. поняття несвідомого активно розвивали німецькі вчені (Й. Ф. Герbart, М. Фехнер, В. Вундт, Т. Липпс). Зокрема, цікаву характеристику несвідомого наводить Ф. Герbart, згідно з якою несумісні ідеї можуть вступати в суперечності, причому слабші з них витісняються зі свідомості сильнішими завдяки появі метафори як нового словесного вираження смислу: наведемо низку прикладів: Her ego is very fragile. – Її психіка (букв. Її “я”) дуже крихка (слабка); He broke under cross-examination. – Перехресний допит зламав його; She is easily crushed. – Її легко зламати; His mind is parped. – букв. Його розум не витримав (зламався). Наведені метафори репрезентують смислові моделі психіки людини і дають змогу зосередити увагу на різних аспектах ментального досвіду [15].

Методологія дослідження. Дослідження ґрунтується на аналізі наукових праць українських та зарубіжних дослідників лексичної та функціональної семантики, виконане у площині семантичного аналізу, методу словникових дефініцій, концептуального аналізу. Компонентний аналіз зведений до того, що на підставі словникових тлумачень у семантичній структурі слова виокремлено різні смисли, а в значеннях – семантичні ознаки (узагальнені або диференційні). Передовсім це дослідження представників різних мовознавчих шкіл, які вивчали як загальну, так і спеціальну термінолексику

сучасної англійської мови, зокрема, Е. С. Кубрякова, О. Д. Огуй, Р. С. Помірко, А. М. Приходько, О. О. Селіванова, С. Д. Шелов та ін. які передбачають аналіз глибинної семантичної структури лексичної одиниці. Наукові праці зазначених учених слугували методологічною основою для витлумачення значення та смислу терміна психологічного дискурсу як складного об'єднання семантичних компонентів.

Результати дослідження та їхнє обґрунтування. Смисл є багатограним лінгвістичним та психологічним феноменом; він має безліч форм, тому важко з першого погляду визначити смисл у текстовому форматі. Наприклад: *I've invested a lot of time in him* – Я вклав у нього багато часу; *He is living on borrowed time.* – Він живе за рахунок чужого “позиченого” часу.

На перший погляд, такі базові логіко-семантичні категорії, як смисл і “значення”. за своїм функційним призначенням, по суті, однакові. Проте лінгвальна сутність їхніх понять різниться; значення – це сукупність ознак, упорядкування об'єктів, явищ, подій навколишньої дійсності, а смисл – ідеальна сутність, яка виникає або в процесі психічного відображення, або є атрибутом психіки [2, с. 66–70]. Поняття “значення” протилежне поняттю “смисл” за двома критеріями: 1) загальне та соціальне; 2) рефлексія об'єктивних наявних форм є відображенням індивідуально позначуваних форм [11]. На наш погляд, до них можемо додати ще такий критерій, що значення об'єктивне, а смисл – суб'єктивний. Цілком погоджуємося з дослідниками, що значення об'єктивно закріплене у сфері культурних конвенцій, а смисл суб'єктивний. З огляду на зазначене в онтологічному сенсі поняттю значення можемо давати гносеологічну інтерпретацію, в основі якої є перетворення досвіду світу людини в знання, де значення має подвійну онтологію – як спосіб і механізм усвідомлення [3]. *It's difficult to get an idea across to him.* – Йому важко вткнути (будь-яку) думку; *It's difficult to put my ideas into words.* – Мені важко “покласти, вкласти” мої думки в слова. *When you have a good idea, try to capture it immediately in words* [14]. – Коли у Вас з'являється добра думка, намагайтеся відразу “полонити” її, “вбрати, одягнути” її в слова.

Науковець К. Лешлі доводив що в основі використання мови лежать абстрактні механізми, через які глибинна структура мови співвідноситься з поверхневою структурою за допомогою уявних операцій. Саме глибинні структури породжують нескінченну кількість поверхневих структур, пов'язаних між собою. Ці абстрактні структури складаються з “елементів універсальної фонетики та семантики” [9]. Зокрема, теорія еліпсу корелює з глибинною структурою, з абстрактною організацією мовних форм. Лінгвісти, розкриваючи суть глибинної мовної структури, визнають двоїсту природу психіки мовця, але вони не здатні вирішити проблему взаємозв'язку мови з мисленням, яка лежить у площині психологічної науки, що дає змогу виявляти властивості “духовної” сутності людини [6, с. 42–45].

Крім поняття смислу, в психологічному дискурсі є поняття особистісного сприйняття, під яким О. М. Леонтьєв розумів відношення суб'єкта до світу, вираженого в значеннях, як “значення” для особистості, тісно пов'язане з її мотивами, загальною спрямованістю; індивідуальне значення і особистісний смисл є продуктом внутрішньої діяльності [8]. Як вважає дослідник, ці структури є найглибиннішими структурами свідомості, визначальними щодо змісту й динаміки “внутрішнього світу”. Крім

поняття особистісного смислу, існує інше, яке можна пов'язати з поняттям поверхневої інформації до безлічі конститuentів. Тобто смисл – це прерогатива глибинних пластів психіки, ідеальна сутність, яка транслюється системою значень, легко розпізнається будь-яким представником соціальної групи [11], як от: *Please, sit in the apple-juice seat* – Сідайте, будь ласка, на місце яблучного соку. На перший погляд – ця фраза, якщо її розглядати ізольовано, позбавлена будь-якого змісту. Проте в конкретному текстовому оточенні вислів “apple-juice-seat” набуває повноцінного смислу, в якому він був висловлений, а саме: стіл був накритий на чотири особи, навпроти трьох місць стояв апельсиновий сік, а навпроти четвертої – яблучний. Тому стає зрозумілим, з чим варто пов'язати цей вислів – місце, навпроти якого стоїть яблучний сік.

Зокрема, дослідник П. В. Копнін стверджує, що мова – це форма існування знання у вигляді системи знаків [5]. Проте мова – це не тільки гносеологічне явище; вона виражається в єдності спілкування та узагальнення. Поза контекстом мовленнєвого акту цікавими є випадки, коли та сама фраза означає різне для різних носіїв мови, наприклад: *We need new alternative sources of energy* – Ми потребуємо нових альтернативних (додаткових) джерел енергії. Наведена фраза означає різне для президента нафтової компанії й для президента товариства друзів земної кулі.

Для кращого осягнення понять мови та мовлення в психологічному дискурсі проаналізуємо спочатку сутність поняття “текст”. Текст – від лат. *textum* – набір слів, об'єднаних певним змістом та значенням, які описують навколишню дійсність. Під психологічним терміном розуміємо слово або словосполучення, призначене для позначення понять і предметів психології, а також її галузей. Проте використання мови не можемо розуміти як кодування, декодування мовних значень, тому що той самий смисл може бути виражений різними способами. У текстах, психологічних зокрема, часто виражають глибинні пласти психіки за допомогою певного прототексту [5]. Цей прототекст через асоціативний зв'язок або приховане цитування однозначно адресований суб'єкту, ознайомленому з певним культурним кодом. *Inflation is lowering our standard of living.* – Інфляція знижує наш життєвий рівень; *Inflation is backing us into a corner.* – Інфляція заганяє нас у кут; *Buying land is the best way of fighting inflation.* – Купівля землі – найкращий спосіб боротьби з інфляцією [14].

Отже, у всіх наведених прикладах суть інфляції дає нам змогу виокремити в ній той чи інший аспект, враховувати її в наших діях, зрозуміти її природу та глибинний зміст. Тому вважаємо, що текст – це вербалізована форма репрезентації смислу, яка має близьку аналогію зі словом, елементарною вербальною частиною. Двоїстість існування смислу зумовлює проблему відповідності тексту і ментального змісту. Отже, дихотомію термінів “смисл” і “значення” розглядаємо у площині смислоутворення, де значення осмислено виступає його ланкою.

На думку Дж. Лакоффа, смислоутворення – це глобальний процес підключення нових об'єктів існуючої системи смислових зв'язків, унаслідок чого вони набувають нового смислового наповнення та поширюються на нові мовні об'єкти [7]. Процес смислоутворення, по суті, можемо визначити мовою психологічних механізмів як процес поширення сенсу від смислотвірних структур до периферійних: [4]. *We are still trying to grind out the solution to this question.* – Ми все ще намагаємося випрацювати,

відшліфувати вирішення цього питання; *My mind just isn't operating today.* – Мій мозок просто не працює сьогодні; *We've been working on this problem all day, and now we're running out of steam.* – Ми пропрацювали над цим завданням цілий день, а зараз ми виснажилися, “пара вичерпалася”.

Можемо характеризувати процес смислоутворення як загальну спрямованість семантичних процесів від полюса суб'єкта діяльності до полюса її об'єкта через усвідомлення смислових структур і зв'язків. Зокрема, перше відносимо до процесу розуміння, а друге – до розглянутого вище процесу змістового утворення. Для прикладу: *However, this trait cannot always be presented positively at an individual level; it can even be seen as a sign of overdoing, such as being too ambitious or having intolerance to failure, in terms of overdoing-undoing* [17]. На думку дослідників, розуміння можна схарактеризувати як процес узгодження, адекватного розуміння будь-якого повідомлення [12]. Зокрема, Б. Ф. Поршнев виділив чотири рівні розуміння – фонетичний, семантичний, стилістичний і логічний [6].

Отже, доходимо висновку, що процес розуміння безпосередньо пов'язаний із перебуванням у семантичному просторі одного мовця з іншим, як партнерів зі спілкування. У процесі запозичення понять з інших сфер наук у психологічну часто нагромаджуємо на явище метафорики: 1) порівняння, де головні психологічні механізми конструюються шляхом подібності між рівними реальностями; 2) можлива сумісність однорідних об'єктів. На думку Р. Декарта, тотожність свідомого і психічного слугують джерелом уявлень про те, що за межами свідомості може перебувати чисто фізіологічна, а не психічна діяльність мозку [8].

Поняття несвідомого вперше чітко сформулював учений і філософ Г. Лейбніц, який трактував його як форму душевної діяльності, яка лежить за порогом усвідомлених уявлень, які виникають, подібно до острівців над океаном [10]. У німецькій класичній філософії гносеологічний аспект несвідомого І. Кант пов'язує з проблемою інтуїції в чуттєвому пізнанні (несвідомий апріорний синтез) [4]. Вчення несвідомого висували А. Шопенгауер, Е. Гартман та ін., звівши його в ранг універсального принципу як основи буття.

У традиційному мовознавстві дослідники виокремлюють головні функції метафори: 1) номінативна – універсальний механізм семантичних змін; 2) пізнавальна – формування розкриття існуючих і встановлення нових смислів; 3) засіб створення образності мови; 4) оцінювальна; 5) емотивно-оцінювальна, як засіб емоційного впливу для досягнення експресивного ефекту [6, с. 42–45]. З огляду на це метафору можемо розцінювати як систему, у взаємодії головного й допоміжного компонентів якої виникає “системна алегоричність” та поява нового значення й, відповідно, нового смислу: наприклад, під час аналізу термінів у галузі психології простежується наявність емоційного забарвлення, яке їм надають метафори та ідіоми, наприклад: *He may, for example, “put himself in the shoes” of his father or mother, his teacher, his siblings, and his close friends* [16]; або: *The ship is coming in to view.* – Корабель вже видно – Входить у поле зору; *I have him in sight.* – Я тримаю його в полі зору; *He's out of sight now* – Він не в полі зору зараз; *There's nothing in sight.* – У полі зору нічого немає тощо, де ми осмислюємо поле нашого зору через сам термін “visual field” та метафоричне поняття “поле зору” – обмежений фізичний простір [14].

У ракурсі тлумачення нового смислу зазначимо, що існує поняття *семантика можливих світів*, ідею яких також запровадив Г. Лейбніц. Зокрема, вона ґрунтується на припущенні про те, що не всі можливі світи важливі для наших цілей, що будь-яка людина завжди знає логічні наслідки свого знання, але ми й віримо в кількість таких речей, про наслідки яких у нас немає ані найменшого уявлення [10].

З урахуванням теорії семантики можливих світів можемо вважати, що кожна окремо взята людина має уявлення про семантичну галузь будь-якого поняття своєю рідною мовою, спираючись на інтуїтивне знання системи знаків мови, тобто, володіє семантикою можливих світів. Іншим важливим поняттям у ракурсі дослідження категорії смислу психологічного дискурсу є поняття *семантичного простору*, яке розробив Петренко В. Ф. Науковець розумів його як систему ознак, описів об'єктивної та соціальної дійсності, певним чином структуровану [11]. Дослідник також розробив універсальну методику психосемантичного дослідження, що дає змогу вивчати структуру семантичного простору та глибинні структури психіки. На думку вченого, поняття семантичного простору включається в більш загальне поняття *ментального простору*, яке прийшло в психологію з філософії. Воно сягає своїм корінням теорії когнітивних моделей Ж. Фоконьє, яка охоплює: (а) ментальний простір і (б) когнітивні моделі, які структурують цей простір [15]. Feeling lonely is a kind of awkward experience of being different from others and causes several behavioural problems such as sadness, anger, depression and withdrawal [17].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Значення слова неможливо описати без низки елементарних смислів (*примитивів*) у когнітивній лінгвістиці. Якщо реципієнт може зрозуміти будь-яке поняття, то це стається завдяки тому, що ці поняття побудовані з простих елементів, зрозумілих *a priori*. Наш висновок про те, що понятійна система мови тексту смислотвірна за своєю суттю, спирається на лінгвістичні дані, зазначені у статті вище. Наголошено на смислотвірній ролі метафори. Завдяки процесам смислотворення в мові ми також отримали доступ до метафор, які структурують наше сприйняття, наше мислення й наші дії. Метафоричні поняття можуть виходити за межі звичайного буквального способу мислення в площину, яку називаємо фігуральною. Адже в основі метафори лежать глибинні смисли, які кодують різні фізичні та соціальні явища. Смислотвірна парадигма метафори – це комплексна системотвірна одиниця, яка формує сукупність дериватів, мотивованих тим самим знаком. Роль номінативної функції метафори – це передусім здатність формувати нові концепти. Смислом вважаємо результат творчого акту мислення, який виявляє ту саму ознаку у низці різних понять.

Отже, у процесі смислотворення беруть участь такі поняття, як ментальний простір, семантичний простір і можливі семантичні світи, які за своєю сутністю нагадують одне одного. Сьогодні проблема дослідження глибинних смислових пластів психіки спричинила появу такої науки, як нейролінгвістика. Виокремлені мовні одиниці аналізу смислу є досі мало вивченими, що свідчить про перспективу їхніх майбутніх досліджень. Головні з них вбачаємо у психологічному тексті як вербалізованій формі репрезентації смислу носіями мови.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Вежбицка А. Сравнение – градация – метафора / Анна Вежбицка // Теория метафоры. – Москва : Прогресс, 1990. – С. 133–152.
2. Висоцька О. Психологічний текст як вербалізована форма репрезентації смислу / О. Висоцька. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2018. – С. 17–18.
3. Даль В. Толковый словарь в 4-х т. / В. Даль. – Москва : Олма-Пресс, 2001.
4. Кант І. Критика чистого розуму / І. Кант; переклад з нім. Юрія Федорченка. – Київ : Юніверс, 2004. – 240 с.
5. Копнин П. В. Гносеологические и логические основы наук / П. В. Копнин // Философия наук : Хрестоматия. – Москва, 2005 – С. 74–82.
6. Кравець Л. В. Метафора у лінгво-філософських теоріях ХХ століття / Л. В. Кравець // Укр. літ-ра в загальноосвітній школі. – Київ, 2006. – № 6. – С. 42–45.
7. Лакофф Дж. Метафори, котрими ми живём / Дж. Лакофф. – Москва : Эдиториал УРСС, 2004. – 260 с.
8. Леонтьев А. Н. Деятельность. Сознание. Личность / А. Н. Леонтьев // Учебное пособие. – [3-е изд.]. – Москва : Смысл. – 365 с.
9. Лешлі К. С. Механізми мозку і інтелект. “Brain mechanisms and Intelligence” / Карл Спенсер Лешлі. – 1929. – 139 с.
10. Лейбниц Г. В. / Готфрид Вильгельм Лейбниц. – [2-е изд.]. – Москва : Наука, 2004. – 270 с.
11. Петренко В. Ф. Основы психосемантики / В. Ф. Петренко. – Москва : МГУ, 1997. – 400 с.
12. Поршнев Б. Ф. Социальная психология и история / Б. Ф. Поршнев. – [2-е изд., доп. и испр.]. – Москва : Наука, 1979. – 232 с.
13. Шахнарович А. М. Психолінгвістика. Сб. статей / А. М. Шахнарович. – Москва : Прогресс, 1984. – 239 с.
14. Cambridge Dictionary Online [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dic-tionary.Cambridge.org>.
15. Webster’s New Twentieth Century Dictionary of the English Language / ed. by Noah Webster – New York : The World Publishing Co. – 2090 p.
16. Sharifpoor E. Relationship of Internet Addiction with Loneliness and Depression among High School Students [Electronic resource] / Encieh Sharifpoor, Mohammad Javad Khademi, Afsaneh Mohammadzadeh // International Journal of Psychology and Behavioral Sciences. – Vol. 7. – No. 4. – 2017. – P. 99–102.
17. Yılmaz E.D. Psychological Root of Morality: A Proposal According to Nine Types Temperament Model [Electronic resource] / E.D. Yılmaz, Üstündağ M. F., Ünal O. et al. // Clin Psychiatry 2017, 3:1. – Access: <http://clinical-psychiatry.imedpub.com/psychological-root-of-morality-a-proposal-according-to-nine-types-temperament-model.php?aid=19000>.

REFERENCES

1. Vezhbítska A. Sravneniye – gradatsiya – metafora / Anna Vezhbítska // Teoriya metafory. – M. : Progress, 1990. – S. 133–152.
2. Vysotska O. Psykholohichniy tekst yak verbalizovana forma reprezentatsii smyslu / O. Vysotska. – Lviv : LNU imeni Ivana Franka, 2018. – S. 17–18.
3. Dal' V. Tolkovyy slovar' v 4-kh t. / V. Dal'. – M. : Olma-Press, 2001.
4. Kant I. Krytyka chystoho rozumu / I. Kant; pereklad z nim. Yuriiia Fedorchenka. – Kyiv : Yunivers, 2004. – 240 s.
5. Kopnin P.V. Gnoseologicheskiye i logicheskiye osnovy nauk / P.V. Kopnin // Filosofiya nauk : Khrestomatiya. – M. – 2005 – S. 74–82.
6. Kravets L.V. Metafora u linhvo-filosofskykh teoriyakh XX stolittia / L.V. Kravets // Ukr. lit-ra v zahalnoosvitnii shkoli. – K., 2006. – № 6. – S. 42–45.
7. Lakoff Dzh. Metafory, kotorymi my zhyviom / J. Lakoff. – M. : Editorial URSS, 2004. – 260 s.
8. Leontyev A. N. Deyatelnost'. Soznaniye. Lichnost' / A. N. Leontyev // Uchebnoye posobiye. 3-e izd. – M. : Smysl. – 365 s.
9. Leshli K.S. Mekhanizmy mozku i intelekt. "Brain mechanisms and Intelligence" / Karl Spenser Leshli. – 1929. – 139 s.
10. Leybnits G.V. 2-e izd. // Gotfrid Vilgelm Leybnits. – M. : Nauka, 2004. – 270 s.
11. Petrenko V.F. Osnovy psikhosemantiki / V. F. Petrenko. – M. : MGU, 1997. – 400 s.
12. Porshnev B.F. Sotsialnaya psikhologiya i istoriya (2-e izd., dop. i ispr.) / B. F. Porshnev. – M. : Nauka, 1979. – 232 s.
13. Shakhranovich A.M. Psikhologivistika. Sb. statey / A. M. Shakhranovich. – M. : Progress, 1984. – 239 s.
14. Cambridge Dictionary Online [Elektronnyi resurs] – Rezhym dostupu: <http://www.dictionary.cambridge.org>.
15. Webster's New Twentieth Century Dictionary of the English Language / ed. by Noah Webster – New York : The World Publishing Co. – 2090 p.
16. Sharifpoor E. Relationship of Internet Addiction with Loneliness and Depression among High School Students [Electronic resource] / Encieh Sharifpoor, Mohammad Javad Khademi, Afsaneh Mohammadzadeh // International Journal of Psychology and Behavioral Sciences. – Vol. 7. – No. 4. – 2017. – P. 99–102.
17. Yilmaz E. D. Psychological Root of Morality: A Proposal According to Nine Types Temperament Model [Electronic resource] / E. D. Yilmaz, Üstündağ M. F., Ünal O. et al. // Clin Psychiatry 2017, 3:1. – Access: <http://clinical-psychiatry.imedpub.com/psychological-root-of-morality-a-proposal-according-to-nine-types-temperament-model.php?aid=19000>.

Стаття надійшла до редколегії 24.10.2018

Прийнята до друку 24.11.2018

**CATEGORIES OF SENSE AND MEANING
IN PSYCHOLOGICAL DISCOURSE****Olviya Vysotska**

*Ivan Franko National University of Lviv,
1, Universytetska St., Lviv, Ukraine, 79000,
olviv@writeme.com*

The article deals with the fundamental logical-semantic categories of meaning and sense. The main subject to handle is the complexity of meaning and sense of psychological terms used in psychological discourse. Proceeding from the idea that speech generation is governed by abstract mechanisms through which the deep structure of the lingual units correlates with the surface structure, the author makes an attempt to consider and explain the processes of sense generation in psychological texts. This process is interpreted taking into account the general orientation of semantic processes from the pole of the subject of activity to the pole of its object through the realization of semantic structures and their relations. The semantic contaminations and attractions of psychological lexis in the processes of sense generation are revealed. The phenomenon of metaphors as a universal mechanism of sense generation in psychological discourse is considered and the main functions of metaphors are explored. The concepts of mental and semantic spaces are scrutinized and their role in the process of sense generation is clarified.

Keywords: category of sense, category of meaning, psychological discourse, surface/deep structure, sense generation, metaphor, semantic process, semantic space.